

ושלי?

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים ה', עמ' 283-285
תרגום: אורי אורלב

אחת לשלושה שבועות באה אנטוניובה למספר ימים כדי לעשות פביסה, ופעם בשבוע למשך יום אחד כדי לעזור למשרתת לרחץ דלתות וחלונות, לצחצח ידיים וכלי כסף, לנקות אבק מארונות, ולדפק על השטיחים ועל הרהיטים המרפדים. קטנה, חנורה, עברה בחדרים עם המברשות שלה, שקטה, שותקת; רק לפעמים השתעלה קצת יותר בקול רם ומיד היתה מסתכלת בחשש סביבה בעיניה הפחולות, שמא שמע מישהו את שעולה: עוד גידו שהיא חלשה, שאין לה כוח לעבודה ויחקו אשה אחרת לנקיון השבועי.

אנטוניובה רוצת את הדלתות לחדר האכל ולחדר הילדים. בחדר הילדים מלמדת מורה את קזיו בן השמונה. אנטוניובה שומעת איך המורה מסבירה לילד את השעור, איך היא מבארת, מספרת; התלמיד מציג שאלות ומקבל תשובות. תוך כדי רחיצת הדלתות היא שומעת כל זאת, סוחטת את המים המלכלכים לקערה ומנגבת.

השעור הסתיים. המורה יצאה.

גברת הבית מציצה מחדר השנה, לבושה בחלוק בדגמה סקוטית, ואומרת:

- אנטוניובה יכולה לעבר עכשו לחדר הילדים.

אנטוניובה עוברת לשם עם הקערה שלה, עם הסמרטוט ועם הספוג. בחדר הילדים עומדות שלוש מטות קטנות ואחת גדולה, לאומנת. האומנת יושבת ליד החלון ותופרת שמלה לונדה, נק וונדה עזבו את הצעצועים ומנסים למשך את קזיו למשחק משתף. על השלחן מנחים משחקי הרפבה, חזלים, גבה, שני ספרים עם תמונות. הילדים יפים כל כך, פניהם סמוקים ועיניהם בורקות. הם עליזים, מחיכים, נקיים ובלבושים יפה.

אנטוניובה עומדת בדלת, אוחות בידי את הקערה עם המים המלכלכים ומסתכלת. ואז עולה בדעתה השאלה: "ושלי?"

היא עוברת בדמיונה לחדרה הדל, שם, בהשגחתה של תלמידה בת עשר, בת אחותה שנתיתמה מאמה, והשאירה לה את ארבעת הפעוטות שלה.

- שאנטוניובה תמתין עוד קצת – אומרת בעלת הבית – הילדים יאכלו קדם את ארוחת הבקר. שתצחצח בינתים את הידיה.

אנטוניובה מורחת על הידיה משחה צהבה ומשפשפת בכל כוחה. האומנת מניחה את התפירה, יוצאת וכעבר רגע היא חוזרת ובגדיה מגש ועליו שלוש צלחות עם קציצות. הילדים מתחילים להתפנק.

- אני לא יכולה – אומרת ונדה.

- רק אכלתי – מתלונן קזיו.

רק נק נגש מיד לאכל.

- מי שלא יאכל בשר לא יקבל עוגה ולא תפוח עץ – מאימת האם.

אנטוניובה משפשפת את הידיה בגיר ושוב עולה בראשה השאלה המטרידה: "ושלי?"

מחשבותיה עוברות אל חדרה הדל, אל ילדיה. בבקר, לפני שיצאה לעבודה, קנתה להם חצי פוינט לחם, אפלו לא קנתה, אלא לקחה בהקפה. תשלם בערב ותקנה חלב.

לבה פבד עליה. היא מחניקה את אנחתה.

- אנטוניובה לא נגבה היטב את הדלת: יש שם פס שחר בדיוק באמצע.

- מיד, גברתי, היא לוחשת בבהלה.

- צריד לשים לב – נוזפת בה הגברת – ואם לא הייתי משגיחה, איך זה היה נראה? נו, ילדים, סימתם. תעברו עכשו לקאן.

היא נותנת לכל אחד מן החמודים שלה תפוח.

- ועונה?

- תקבלי. העלמה זופיה – פונה הגברת אל האומנת – ספרי להם, בבקשה, ספור כדי שישבו בשקט.

העלמה זופיה מתחילה לספר:

”פעם הייתה אשה עניה אחת ושמה היה אנטוניובה...”.

- אנטוניובה? – שואל נק בפליאה.

- כן, כמו אנטוניובה שלנו.

- אל תפריע – פועקת ונדח.

”ובכן, לאנטוניובה היו ארבעה ילדים והיא עבדה קשה כדי לפרנס אותם, עבדה קשה מאוד מאוד. לאנטוניובה הייתה אחות שנשארה לאיש רע מאוד ונפטרה מרב צער. ואז לקחה אליה אנטוניובה את היתומה של אחותה. ו...”

- העלמה זופיה, אנטוניובה בוכה – אומר קזיו בקול נרגש.

ובאמת, האשה עמדה בדלת ודמעות זלגו על לחייה. ופתאום מהרה אל העלמה זופיה ונשקה את ידה.

תפוח העץ נשטט מידו של קזיו.

אז אנטוניובה כל כך עניה? – שאל.

*

קזיו היה עצוב במשך כל היום, בלילה היה לו קשה להרדם והוא התפלל, מרטיב את הכרית בדמעות:

- אלהים, תעשה שלא יהיו עניים בעולם, ושכל האנשים יהיו מאשרים...

ביום ראשון שאלה אנטוניובה את הפמר בשעת הודוי האם חטאה כפשר שאלה את עצמה שאלה, כשהתבוננה בילדים של נותני לחמה. בשאלתה היו עצב ותלונה, ואולי אפלו קנאה: ”ושלי?”

הפמר הניד בראשו בעצב ולא ענה דבר.

